

ZNAČAJ KONCEPTA SPOROG GRADA ZA LOKALNI RAZVOJ

Mihanović, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:862275>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ZNAČAJ KONCEPTA SPOROG GRADA ZA
LOKALNI RAZVOJ**

Mentor:

doc.dr.sc. Vinko Muštra

Studentica:

Ema Mihanović

Split, kolovoz 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. OBILJEŽJA LOKALNOG RAZVOJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Regionalni i teritorijalni ustroj Hrvatske.....	3
2.2. Regionalni i lokalni razvoj u Republici Hrvatskoj	5
3. TEORIJSKE ODREDNICE KONCEPTA SPOROG GRADA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	14
4. ANALIZA UTJECAJA SPOROG GRADA ZA LOKALNI RAZVOJ U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	20
5. ZAKLJUČAK.....	23
LITERATURA	25
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA.....	27

1. UVOD

Za spori grad se može reći da je to svjetski trend, a radi se o gradovima koji provode politiku čuvanja i unapređenja okoliša, razvijaju gradsko vrtlarstvo, pružaju potporu lokalnim poljoprivrednicima, njeguju kulinarske posebnosti i upotrebu hrane od lokalnih proizvođača, daju potporu očuvanju lokalnih arhitektonskih vrijednosti, podržavaju renoviranje starih fasada, nastoje smanjiti buku u prometu, uvećati zelene površine i pješačke zone maknuti promet i javne garaže iz središta grada, potiču stanovnike na zdrav način života i sl. Svaki spori grad nastoji njegovati svoju prepoznatljivost, „jedinственost“ grada, po kojoj se pamti kao poseban, čega su stanovnici svjesni i na to ponosni.

U Hrvatskoj postoje velike neravnoteže po pitanju lokalnog razvoja, a posebno je nedovoljno iskorišten potencijal gradova kao generatora razvoja. Jedan od nedovoljno iskorištenih potencijala predstavlja i nerazumijevanje uloge i značaja koncepta sporog grada. Cilj ovog rada je istražiti značaj koncepta sporog grada te napraviti analizu utjecaja istog koncepta za lokalni razvoj u Republici Hrvatskoj.

Prilikom izrade rada koristit će se deskriptivna metoda, metoda klasifikacije, induktivna i deduktivna metoda te metoda dokazivanja.

Završni rad je podijeljen na pet poglavlja.

Prvo, uvodno poglavlje, govori o predmetu i cilju rada, problemu istraživanja, metodama istraživanja i sadržaju i strukturi rada.

Drugo poglavlje analizira obilježja lokalnog razvoja u Republici Hrvatskoj te kratko daje osnovne informacije o Hrvatskoj, regionalnom i teritorijalnoj ustroju Hrvatske i osvrt na regionalni i lokalni razvoj u Republici Hrvatskoj.

Treće poglavlje daje teorijske odrednice koncepta sporog grada.

Analiza utjecaja sporog grada za lokalni razvoj u Republici Hrvatskoj predstavljena je u četvrtom poglavlju.

Peto, zaključno poglavlje, daje zaključke provedenog istraživanja.

2. OBILJEŽJA LOKALNOG RAZVOJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Razvoj je pojam koji označava proces kojim nešto poprima sve savršeniji, potpuniji i bolje prilagođen oblik. U gospodarskom smislu on označava povećanje ukupne proizvodnje, porast nacionalnog dohotka, porast produktivnosti. Čovjek i društvo razvijaju se paralelno u mnoštvu međuovisnih segmenata postojanja. Određeno društvo svojim gospodarstvom proizvodi materijalna dobra koja su mu potrebna. Bit je razvoja sustava da stalno poprima potpuniji i savršeniji oblik, prilagođava se novim okolnostima kako bi opskrbljivao društvo i pojedinca dobrima potrebnim za egzistenciju te mu, s materijalnog stajališta, dao traženu kvalitetu postojanja.¹ Uz kratak osvrt na karakteristike Hrvatske, u nastavku će se obraditi obilježja lokalnog razvoja u Hrvatskoj.

2.1. Regionalni i teritorijalni ustroj Hrvatske

Uspostava sadašnjeg sustava lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj započela je 1992. godine postavljanjem temeljnog zakonodavnog okvira te je sustav uspostavljen 1993. godine, stupanjem na snagu zakona kojima se uređuje teritorijalni ustroj, samoupravni djelokrug, izborni sustav, način financiranja lokalne samouprave, a oživotvoren provedbom prvih lokalnih izbora.²

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj³ utvrđeno je područno ustrojstvo Republike Hrvatske te su određena područja svih županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, njihovi nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica općina i gradova, postupak koji prethodi promjeni područnog ustrojstva i druga pitanja od

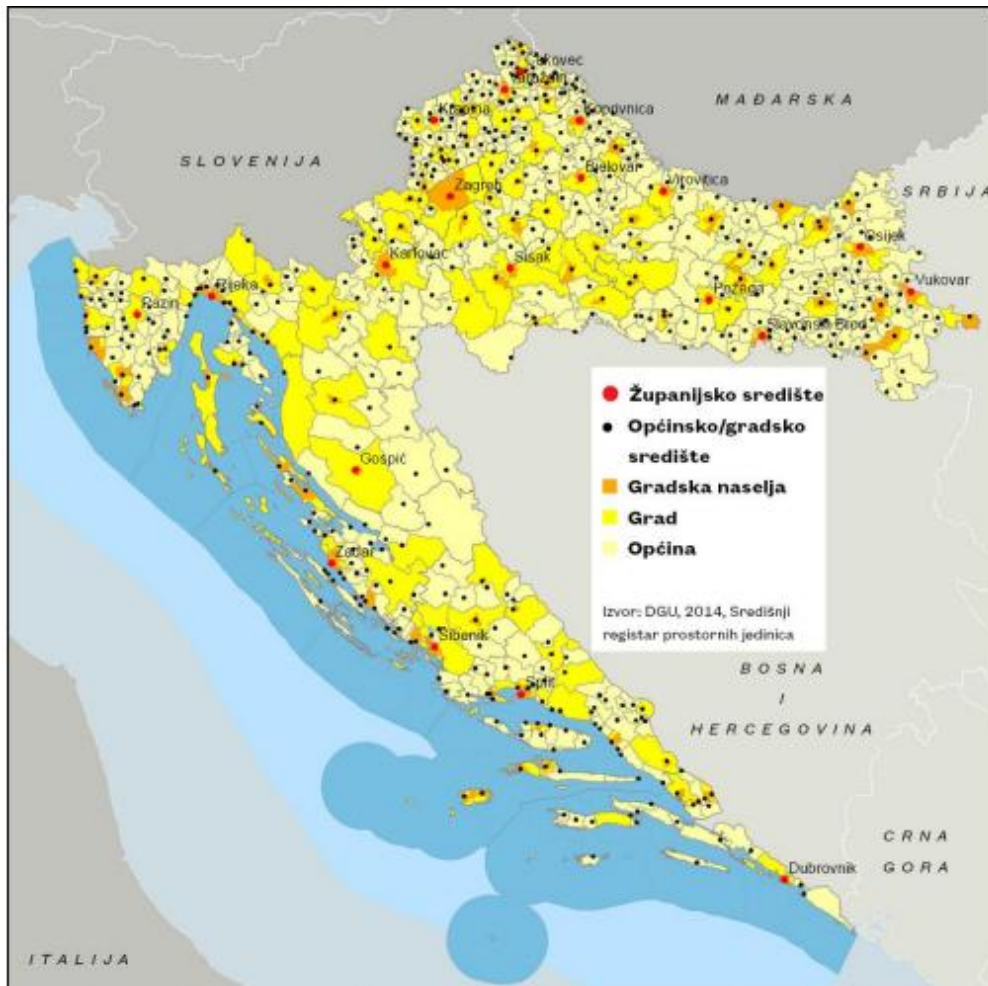
¹Benko, D. (2013.): Država kao čimbenik gospodarskog razvoja, *Polemos: časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira*, Vol. XVI No. 32, str. 149-164., raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/118737>[10.07.2019.]

²Ministarstvo uprave (2019.): Lokalna i područna (regionalna) samouprava, raspoloživo na: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/5-uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave-1075/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842>[12.07.2019.]

³Zakon o područjima županija, gradova i općina u republici Hrvatskoj, Narodne novine broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15), raspoloživo na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=5006>[12.07.2019.]

značaja za područno ustrojstvo jedinica lokalne samouprave, odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave.

U Hrvatskoj je ustrojeno ukupno 20 jedinica regionalne samouprave, 555 jedinica lokalne samouprave i to 428 općina i 127 gradova, a na slici 1. je prikazan teritorijalni ustroj jedinica područne i lokalne samouprave.

Slika 1.: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Izvor: Vlada Republike Hrvatske (2017.): Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, Zagreb, str. 19., raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244> [15.07.2019.]

2.2. Regionalni i lokalni razvoj u Republici Hrvatskoj

U Hrvatskoj je na snazi Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske kojim su utvrđeni ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja, poticanje razvoja potpomognutih područja, provedba, praćenje i izvještavanje o provedbi politike regionalnoga razvoja u svrhu što učinkovitijeg korištenja fondova Europske unije.⁴

Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Radi postizanja navedenog cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije, potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća, odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području, poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstava strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.⁵

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti. Za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji:⁶

- prosječni dohodak po stanovniku,
- prosječni izvorni prihodi po stanovniku,
- prosječna stopa nezaposlenosti,

⁴ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, narodne novine 147/14, 123/17, 118/18, raspoloživo na: <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>[15.07.2019.]

⁵Ibid

⁶ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2019.): Indeks razvijenosti, raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>[15.07.2019.]

- opće kretanje stanovništva,
- stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje),
- indeks starenja.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinice u određenom razdoblju. Razvrstavanje jedinica područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave u skupine razvijenosti prema ostvarenoj vrijednosti indeksa razvijenosti vrši se u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske. Prema novom modelu, jedinice lokalne i područne samouprave se razvrstavaju u skupine razvijenosti pomoću distribucije ranga, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100). Skupine razvijenosti predstavljaju jednake dijelove (polovine, odnosno četvrtine) u razdiobi po veličini uređenih nizova iznadprosječnih i ispodprosječnih vrijednosti indeksa razvijenosti za jedinice područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave. Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se u četiri skupine:⁷

- u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina:⁸

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,

⁷Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, op.cit.

⁸Ibid

- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Izračun indeksa razvijenosti temelji se na stručnoj podlozi „Evaluacija postojećeg i prijedlog novog modela za izračun indeksa te izračun novog indeksa razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj“. Navedenu stručnu podlogu je izradio Centar za lokalni ekonomski razvoj Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. U skladu sa izrađenim modelom izračuna indeksa razvijenosti, donesena je Uredba o indeksu razvijenosti kojom su se utvrdili pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti, njihov izračun i izvori podataka te način izračuna indeksa razvijenosti.⁹

Indeks razvijenosti izračunava se na temelju slijedećih pokazatelja:¹⁰

1. stope nezaposlenosti,
2. dohotka po stanovniku,
3. proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku,
4. općega kretanja stanovništva,
5. stope obrazovanosti,
6. indeksa starenja.

⁹ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2019.): Indeks razvijenosti, raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>[17.07.2019.]

¹⁰ Uredba o indeksu razvijenosti, Narodne novine broj 131/17, raspoloživo na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=15103>[05.09.2019.]

Stopa nezaposlenosti izračunava se kao omjer broja nezaposlenih i zbroja svih zaposlenih te nezaposlenih osoba na području pojedine jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Dohodak po stanovniku izračunava se kao omjer ukupnog iznosa dohotka kojega su tijekom jednoga poreznog razdoblja (kalendarska godina) ostvarili porezni obveznici, fizičke osobe s prebivalištem ili uobičajenim boravištem na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za koju se vrši izračun, i broja stanovnika koji žive na području te jedinice.

Proračunski prihodi jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku izračunavaju se kao omjer ostvarenih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, umanjениh za prihode od domaćih i stranih pomoći i donacija te sredstva fiskalnog izravnjanja, iz posebnih ugovora: sufinanciranje građana za mjesnu samoupravu, ostvarene na osnovi dodatnih udjela u porezu na dohodak i pomoći za izravnjanja za financiranje decentraliziranih funkcija, od prodaje nefinancijske imovine i od prireza porezu na dohodak, i broja stanovnika na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Opće kretanje stanovništva izračunava se kao omjer usporedivog broja stanovnika jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u posljednjem dostupnom desetogodišnjem razdoblju.

Stopa obrazovanosti izračunava se kao udjel stanovništva sa završenim visokim obrazovanjem u ukupnom stanovništvu, u dobi između 20 i 65 godina, na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

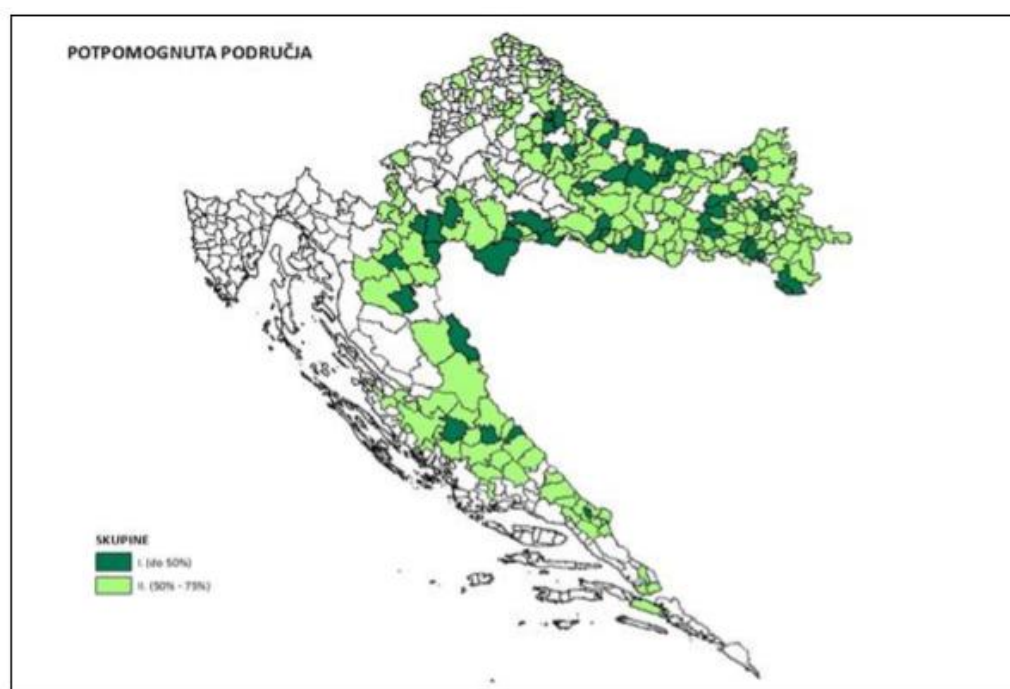
Indeks starenja izračunava se kao postotni udio stanovnika u dobi 60 i više godina u odnosu na broj stanovnika u dobi od 0 do 19 godina.¹¹

Vrijednost indeksa razvijenosti za svaku jedinicu lokalne i područne (regionalne) samouprave izračunava se kao ponderirani prosjek odstupanja standardiziranih vrijednosti pet pokazatelja od državnog prosjeka. Pokazatelji koji ulaze u izračun su: stopa nezaposlenosti (s ponderom od 30 % u izračunu indeksa), dohodak po stanovniku (s ponderom od 30 % u izračunu indeksa), proračunski prihodi jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku (s ponderom od 15 % u izračunu indeksa), opće kretanje stanovništva (s ponderom

¹¹ Uredba o indeksu razvijenosti, op.cit.

od 15 % u izračunu indeksa) te stopa obrazovanosti (s ponderom od 15 % u izračunu indeksa).¹²

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, status potpomognutih područja imaju sva područja ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske, odnosno I.-IV. skupina jedinica lokalne samouprave i I.-II. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave.¹³ Potpomognuta područja, potpomognute jedinice lokalne samouprave, u Republici Hrvatskoj prikazani su na slici 2.

Slika 2.: Potpomognuta područja u Republici Hrvatskoj

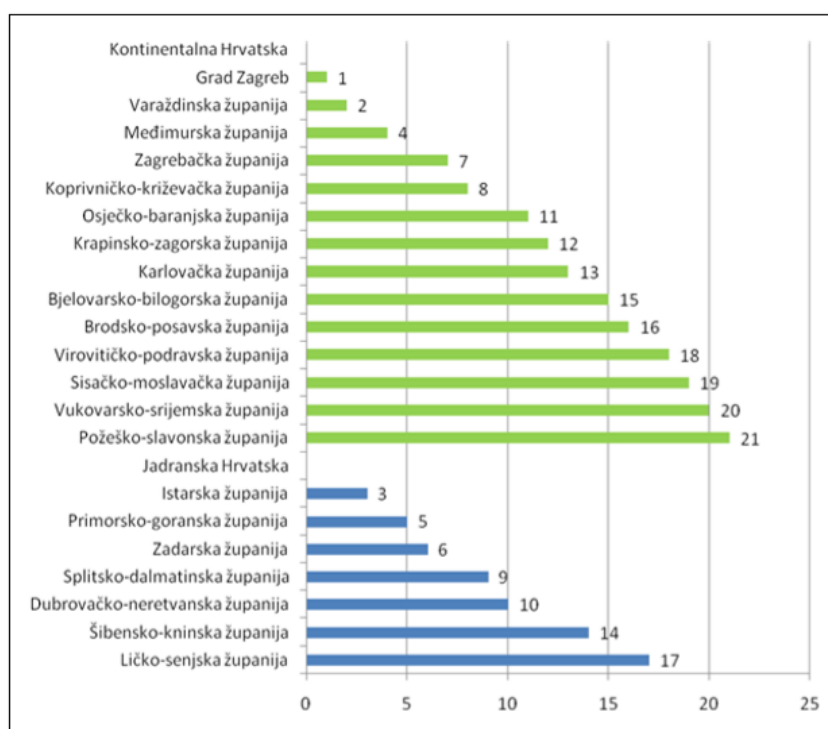
Izvor: Vlada Republike Hrvatske: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, Zagreb, 2017., str. 19., raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244> [15.07.2019.]

¹² Vlada Republike Hrvatske: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, str. 72., raspoloživo na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/razvojne%20strategije/Strategija%20regionalnog%20razvoja%20Republike%20Hrvatske%20za%20razdoblje%20do%20kraja%202020._HS.pdf [15.07.2019.]

¹³ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, op.cit.

Regionalni razvoj u Republici Hrvatskoj može se analizirati i kroz indeks konkurentnosti. Regionalni indeks konkurentnosti temelji se na definiciji konkurentnosti koju koristi Svjetski gospodarski forum: konkurentnost je skup institucija, politika i faktora koji određuju razinu produktivnosti u nekoj zemlji i na definiciji Europske unije prema kojoj je regionalna konkurentnost sposobnost kreiranja atraktivnog i održivog okruženja za poslovanje i življenje. Razina produktivnosti omogućava procjenu kvalitete poslovnog sektora i poslovnog okruženja o kojoj ovisi i razina povrata ulaganja.¹⁴

Na slici 3. je prikazana konkurentnost jedinica područne samouprave (županija) u Republici Hrvatskoj 2013. godine.

Slika 3.: Rangiranje županija prema konkurentnosti 2013. godine

Izvor: Vlada Republike Hrvatske: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, str. 75., raspoloživo na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/razvojne%20strategije/Strategija%20regionalnog%20razvoja%20Republike%20Hrvatske%20za%20razdoblje%20do%20kraja%202020._HS.pdf [15.07.2019.]

¹⁴ Nacionalno Vijeće za konkurentnost (2013.): Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013., raspoloživo na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf [17.07.2019.]

Kao što se iz slike 3. može uočiti, kao najkonkurentnije županije ističu se Grad Zagreb i Varaždinska županija. Vrlo dobru konkurentsku poziciju zauzimaju i Istarska, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija.

U Republici Hrvatskoj se na nivou županija, odnosno jedinica područne samouprave, izračunava i indeks gospodarske snage. Navedeni indeks pokazuje stupanj gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija, odnosno njihovo odstupanje od prosjeka Republike Hrvatske (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka Republike Hrvatske). Time se ujedno definira i međusobno pozicioniranje županija, što bi trebalo pridonijeti aktivnoj regionalnoj ekonomskoj politici. Izračun navedenih indeksa vrši Hrvatska gospodarska komora, a za izračun se koristi slijedećih sedam pokazatelja:¹⁵

- BDP po stanovniku,
- ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom,
- prosječne neto plaće,
- neto dobit poduzetnika po zaposlenom,
- prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom,
- stopa nezaposlenosti,
- projekcije rasta stanovništva.

Indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice u 2018. godini prikazani su u tablici 1.

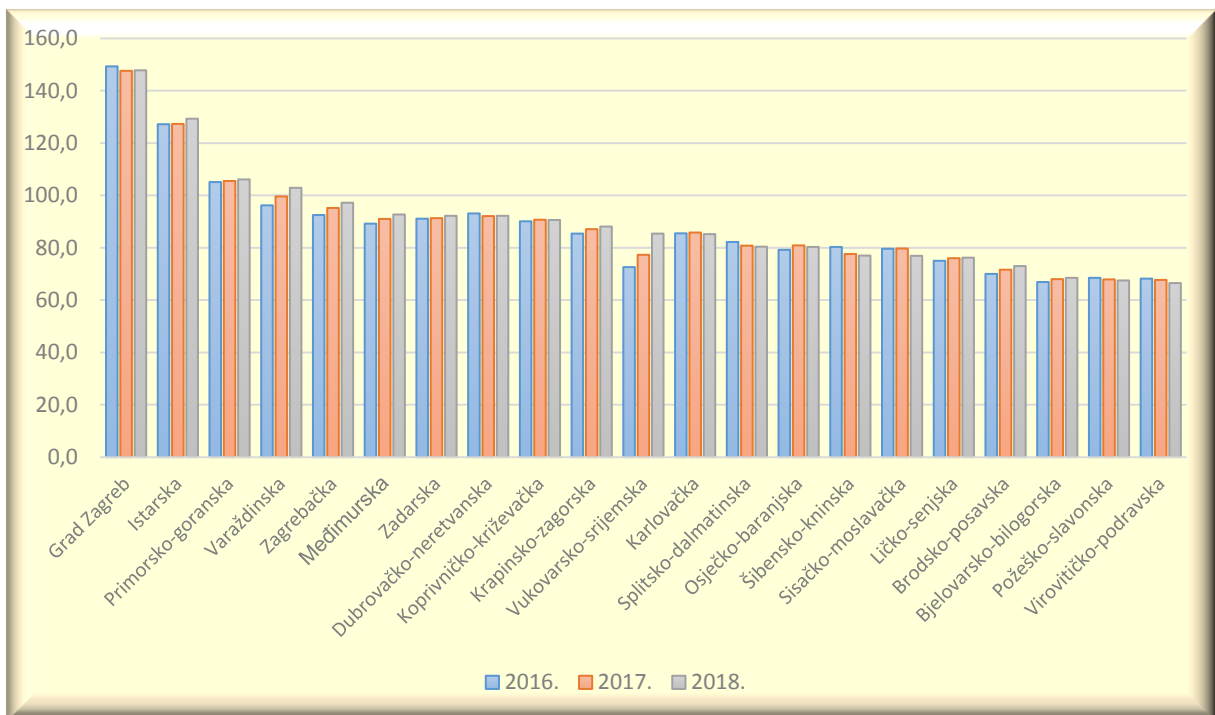
¹⁵ Hrvatska gospodarska komora: HGK indeks gospodarske snage županija, Privredni vjesnik d.o.o., Zagreb, 2019., raspoloživo na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf> [20.07.2019.]

Tablica 1.: HGK indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice u 2018. godini

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2013. - 2015. indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2015. - 2017., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021. /2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	176,8	117,4	129,5	133,0	99,7	206,8	100,9	147,8
Istarska	124,8	99,1	87,5	126,1	144,3	204,9	98,8	129,3
Primorsko-goranska	123,3	99,8	78,4	74,4	88,9	132,7	97,0	106,1
Varaždinska	83,1	81,1	78,0	57,7	149,2	174,2	98,1	102,9
Zagrebačka	77,2	96,7	120,5	96,3	100,1	112,6	102,3	97,2
Medimurska	84,5	82,1	63,9	60,1	109,4	137,7	97,9	92,7
Zadarska	80,5	94,9	77,7	93,2	97,8	106,6	102,1	92,2
Dubrovačko-neretvanska	99,8	100,0	67,7	102,6	64,5	90,7	98,4	92,2
Koprivničko-križevačka	84,4	92,0	83,7	73,4	102,3	101,6	96,5	90,6
Krapinsko-zagorska	63,8	85,5	75,0	77,6	126,2	117,1	97,0	88,1
Vukovarsko-srijemska	58,5	86,1	112,3	96,6	156,1	56,8	92,3	85,4
Karlovačka	75,2	93,6	73,0	105,8	92,9	81,3	90,2	85,2
Splitsko-dalmatinska	77,0	94,1	77,1	83,7	62,1	70,1	98,1	80,4
Osječko-baranjska	79,4	90,9	84,6	60,3	93,1	58,6	96,1	80,3
Šibensko-kninska	78,6	92,5	65,8	70,3	53,8	76,5	89,2	77,0
Sisačko-moslavačka	74,0	92,3	73,2	39,7	128,7	52,5	87,1	76,9
Ličko-senjska	76,6	89,9	64,4	74,4	55,4	77,2	85,6	76,2
Brodsko-posavska	56,4	88,7	68,2	51,9	114,8	62,5	93,4	73,0
Bjelovarsko-bilogorska	68,4	84,1	66,3	42,6	53,0	61,8	91,8	68,5
Požeško-slavonska	58,0	86,2	58,2	43,5	64,9	73,9	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	56,6	83,0	64,9	47,9	80,2	51,6	92,3	66,5

Izvor: Hrvatska gospodarska komora: HGK indeks gospodarske snage županija, Privredni vjesnik d.o.o., Zagreb, 2019., raspoloživo na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf> [20.07.2019.]

Kretanje indeksa gospodarske razvijenosti županija u razdoblju 2016.-2018. godine prikazano je grafikonom 1.

Grafikon 1.: Kretanje indeksa gospodarske razvijenosti županija u razdoblju 2016.-2018. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatske gospodarske komore: HGK indeks gospodarske snage županija, Privredni vjesnik d.o.o., Zagreb, 2019., raspoloživo na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf> [20.07.2019.]

Iz prethodnih podataka, a i iz grafikona 1., se može zaključiti da jedinice područne samouprave Grad Zagreb, Istarska županija i Primorsko-goranska županija prednjače u lokalnom razvoju u Republici Hrvatskoj, a upravo suprotno se događa u Bjelovarsko-bilogorskoj, Požeško-slavonskoj i Virovitičko-podravskoj županiji.

Indeks gospodarskog razvoja i indeks razvijenosti daju sliku lokalne razvijenosti u Hrvatskoj. Dakle, kao što se može vidjeti i iz grafikona, Grad Zagreb prednjači po gospodarskoj razvijenosti, dok slavonske županije se nalaze na dnu, odnosno zaostaju u razvijenosti za dalmatinskim i zapadno-kontinentalnim županijama. U zadnjim godinama se ulažu dodatni naponi, od strane Vlade RH, kako bi se potaknuo veći razvoj u Slavoniji i Baranji, odnosno kako bi lokalni razvoj u Slavoniji i Baranji sustigao i dostigao razvoj zapadno-kontinentalnih županija i dalmatinskih županija.

3. TEORIJSKE ODREDNICE KONCEPTA SPOROG GRADA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Spori grad je danas svjetski trend. Znanstvena istraživanja pokazuju se da tko živi u „sporom gradu“ da je sretniji i uspješniji. Pokret sporih gradova ili engl. *SlowCity* utemeljen je 1999. kad su se u gradu Orvietou Italiji četiri manja talijanska grada dogovorila da žele postati oaze mirnijega života, da će svaki aspekt urbanog života nastojati oblikovati u skladu s veoma važnim i jednostavnim načelima: grad građanima, sporost iznad brzine, ljudska bića ispred kompanija, zadovoljstvo iznad profita. Stanovniku jednoga kaotičnog Londona, New Yorka ili Tokija već bi i čitanje riječi „spor“ ispred riječi „grad“ moralo biti krajnje privlačno. Međutim, ovdje nije riječ ni o kakvoj novoj promociji tehnofobije ili lijenosti, već o stremljenju tome da život ljudi postane ljudskiji, da se prevelika brzina i stres izbace iz naših života. Tvrdi se da to neće ugroziti poslovne aktivnosti, nego ih u dugoročnom smislu i potaknuti jer opuštenije ozračje, humaniji život i zadovoljstvo pomažu radu i biznisu. U sporom gradu su stanovnici i posjetitelji „obvezni“ više vremena posvetiti razmišljanju, više razgovarati, otvarati vrata i graditi duh gostoprimstva.¹⁶

Spori grad ima politiku čuvanja i unapređenja okoliša, razvija gradsko vrtlarstvo, pruža potporu lokalnim farmerima, a njeguje kulinarske posebnosti i upotrebu hrane iz lokalnih izvora. Spori grad, daje potporu očuvanju lokalnih arhitektonskih vrijednosti, podržava renoviranje starih fasada. Međutim, i nove fasade i krovovi moraju se graditi da budu prepoznatljivo lokalni, „tradicionalni“. Nastoji se smanjiti buka u prometu, uvećati zelene površine i pješačke zone, maknuti promet i javne garaže iz središta. Također se potiču stanovnici na zdrav način života. Svaki spori grad nastoji njegovati svoju prepoznatljivost, „jedinstvenost“ grada, po kojoj se pamti kao poseban, čega su stanovnici svjesni i na to ponosni. Takav grad pazi na očuvanje svoje „duše“. Primjerice, ako neki grad ima čuvenu starinsku promenadu, stare obrte ili ga rese jezera i poseban park, onda on do toga jako drži. Po tome bi i u Hrvatskojkumice na tržnicama trebale osjetiti više pažnje, jer su one hrvatska specifičnost, dio tradicije o kojoj se spori grad ima brinuti. U svakom slučaju, to znači

¹⁶ DOP (2019.): Cittaslow, raspoloživo na: <http://odgovorno.hr/o-dop-u-strucno/spori-grad-kao-dobar-model-odrzivog-grada/> [23.07.2019.]

oduprijeti se poznatim negativnim aspektima i nus-učincima homogenizacije, unifikacije, globalizacije. U takvom gradu ljudi vole živjeti, ponosni su, sretniji i u svemu uspješniji.¹⁷

Članom svjetske asocijacije sporih gradova može postati samo grad koji ima manje od 50.000 stanovnika i koji prihvati povelju s 50 pravila o organizaciji i razvoju gradskog života. Gradovi s više stanovnika mogu dobiti status „Podupiratelja sporih gradova“, a pojedinci i obitelji „Prijetelja sporih gradova“. Gradovi se koriste poznatim logom „CittaSlow“, koji je jako zanimljiv turističkoj ponudi, a periodično im u posjet dolaze inspektori radi provjere stanja prema odredbama povelje.¹⁸

Zaštitni znak pokreta sporih gradova talijanski je grad Bra. On je ikona cijelog pokreta sporih gradova i ondje se doista lijepo živi. U njemu je mnogo toga uređeno na „ljudski način“. U središtu nema neonskih reklama, stare se demontiraju, nove i ne pomišljaju stavljati. U njegovim se bolnicama, školama i vrtićima pripravljaju obroci od lokalnog voća i povrća, obavezno organskog. Mali dućani hranom ne rade četvrtkom i subotom, kako bi na ulicama bilo više „svečane atmosfere“. Mnogi gradovi iz 30 država sa svjetskog popisa sporih gradova (SlowCity) najprije su čitali o njemu, a onda i sami počeli raditi na tome.¹⁹

Pokret sporih gradova prerasta u globalni trend. U samo prvih četiri 4 godine od osnivanja, do 2004. godine, 28 talijanskih gradova dobilo je člansku iskaznicu, a barem ih je još toliko čekalo u redu za primitak. U srpnju 2015., ima ih 77. Pokret je postao internacionalnim 2006., kada su mu pristupili gradovi iz Velike Britanije, Njemačke i Norveške. Na portalu www.cittaslow.org mogao se pročitati popis sa 30 država članica: 18 iz Europe i 12 s raznih strana svijeta. Mnoge imaju nacionalne internetske stranice. Neočekivano, u prijestolnici novih tehnologija, užurbanosti i biznisa, Južnoj Koreji, čak je 11 takvih gradova. Na korejskoj stranici može se pronaći i posebna „zamolbu“ da ih se podrži i na web stranici stoji: „Korejski spori gradovi trebaju više ljubavi i podrške od svih vas!“ Od istočnoeuropskih tranzicijskih zemalja zastupljene su zasad Mađarska i Poljska koja je sa 20 gradova druga iza lidera Italije.²⁰ Na slici 4. je prikazano koliko u kojoj državi svijeta ima sporih gradova.

¹⁷ DOP, op.cit.

¹⁸Ibid

¹⁹Ibid

²⁰Ibid

Slika 4.: Spori gradovi u svijetu

Izvor: Cittaslow (2019.): International network of cities where living is good., raspoloživo na: <http://www.cittaslow.org/> [25.07.2019.]

Radi se o 30 država i 262 grada u svijetu koji su uključeni u projekt sporog grada. Države u kojima su pojedini gradovi dobili status sporog grada su: Australija, Austrija, Belgija, Kanada, Kina, Kolumbija, Danska, Finska, Francuska, Njemačka, Velika Britanija, Mađarska, Island, Irska, Italija, Japan, Nizozemska, Novi Zeland, Norveška, Poljska, Portugal, Južna Afrika, Južna Koreja, Španjolska, Švedska, Švicarska, Tajvan, Turska, Cipar i Sjedinjene Američke Države.²¹ Uočljivo je da Hrvatska, kao i niti jedan grad iz Hrvatske, nisu uključeni u projekt sporog grada.

Grad Orvieto je bio jedan od prvih članova pokreta a pristupio mu je prije 15 godina. On je međunarodno sjedište pokreta i njegov grad izlog. Uzduž njegovih ulica prostiru se male obiteljske gostionice (tratorije) koje poslužuju lokalno vino i specijalitete, što je jedan od uvjeta za pridruživanje pokretu Cittaslow, a poljoprivrednici promoviraju svoje proizvode na tržnicama, koje također predstavljaju i centre društvenih zajednica. Orvieto je jazz festivala i pojedinaca poput vatrogasca Luciana Sabottinija, a ponosi se ponudom opuštajuće atmosfere, kako za domaće, tako i za turiste. Nivo zagađenja u gradu je nizak, posjetioци svoja vozila ostavljaju u velikim podzemnim garažama, školarci svakodnevno šetaju do škola u grupama

²¹Cittaslow (2019.): International network of cities where living is good., raspoloživo na: <http://www.cittaslow.org/> [25.07.2019.]

koje prate roditelji volonteri u okviru inicijative PiediBus. Gradonačelnik Antonio Concina kaže da praćenje ovog modela nije ni teško, a ni čudno. Prema njegovim riječima, ne radi se o zaustavljanju napretka, progressa, već navedeni koncept dozvoljava gradu da poštuje pravila sporog življenja. On vjeruje da napredak i spori život mogu ići ruku pod ruku.²²

Slika 5.: Spori grad Orvieto

Izvor: Cittaslow (2019.): International network of cities where living is good., raspoloživo na: <http://www.cittaslow.org/> [25.07.2019.]

Da bi grad stekao status sporog grada, mora proći proces certifikacije koji podrazumijeva zadovoljenje 72 zahtjeva koji se mogu predstaviti kroz sedam makro područja:²³

1. energetska i okolišna politika - parkovi i zelene površine, obnovljivi izvori energije, transport, recikliranje itd.,
2. infrastrukturna politika - alternativna mobilnost, biciklističke staze, ulični namještaj (klupe i sl.) itd.,
3. kvaliteta urbanog života - rekvalifikacija i ponovna uporaba rubnih područja, gradske kabela mreže (optička vlakna, bežično povezivanje) itd.,

²² Klix.ba (2019.): Spori grad - italijanski koncept za urbanu sporost, raspoloživo na: <https://www.klix.ba/lifestyle/putovanja/spori-grad-italijanskikoncept-za-urbanu-sporost/140123065> [25.07.2019.]

²³ Cittaslow, op.cit.

4. poljoprivredna, turistička i obrtnička politika - zabrana upotrebe GMO-a u poljoprivredi, povećanje vrijednosti radnih tehnika i tradicionalnih zanata itd.,
5. ugostiteljska politika - povećanje svijesti ugostitelja i trgovaca (transparentnost ponuda i cijena, jasna vidljivost tarifa itd.),
6. socijalno partnerstvo - integracija osoba s invaliditetom, siromaštvo, diskriminirane manjine itd.,
7. partnerstva - suradnja s drugim organizacijama koje promiču prirodnu i tradicionalnu hranu itd.

Filozofija sporog grada je da imati dobar život znači imati priliku uživati u rješenjima i uslugama koje građanima omogućuju lagan i ugodan život u svom gradu. Sve navedeno rezultirat će tehnološkim mogućnostima, suvremenim rješenjima komunikacije, prijevoza, proizvodnje i prodaje. U ovom trenutku je življenje i upravljanje sporim gradom samo poseban način nastavljanja uobičajenog stila života a ne trendova današnjice. Naravno, način sporog grada bi trebao biti manje okretan i brz, ali, bez sumnje, sa više humanog, ekološki ispravnijeg i osjetljivijeg za sadašnje i buduće generacije.²⁴

Suprotno onome što sugerira, pojam spori grad se ne odnosi na veće gradove u konvencionalnom smislu, već se obično odnosi na manje gradove (obično ograničeno na gradove sa brojem stanovnika ispod 50.000). Izraz se preveden na engleski kao izravan prijevod talijanskog pokreta Cittaslow gdje citta znači grad. Cittaslow je inspiriran pokretom spore hrane, kojeg je 1986. godine osnovao Carlo Petrini, talijanski novinar koji je pisao o hrani i vinu i koji je prigovorio širenju brze hrane u trgovačkim lancima u svijetu. Petrini je promovirao koncept slove hrane, pažljivo pripremljene hrane i kuhane u skladu s tradicionalnim metodama i korištenje organskih sastojaka.²⁵

Koji bi razlozi bili da se gradovi uključuju u pokret sporih gradova i žele postati spori gradovi. Dio razloga je slijedeći:²⁶

- radi se o investiciji za budućnost,
- ideja dobrog življenja se postiže usporavanjem i ponovnim otkrivanjem svog identiteta, svog teritorija i lokalne kulture,

²⁴Cittaslow, op.cit.

²⁵ Maxwell, K. (2019.): Slowcity, raspoloživo na: <https://www.macmillandictionary.com/buzzword/entries/slow-city.html> [25.07.2019.]

²⁶Cittaslow, op.cit.

- u složenosti današnjeg suvremenog svijeta, biti „spor“ je izbor koji donosi trajne ekonomske koristi.

Življenje u „sporom gradu“ donosi najbolju i najbolje proizvedenu hranu, u praksi se primjenjuju tradicionalna znanja, stanovnici si međusobno pomažu, osjećaj zajedništva i prijenosa znanja od starijih prema mlađima je neprocjenjiv. Cilj življenja u „sporom gradu“ je postizanje održivosti kojemu se pristupa na način da se angažira cijela zajednica. Življenje u „sporom gradu“ podrazumijeva održavanje okoliša, sudjelovanje u životu zajednice koja poštuje vrijednosti tradicije i otvorena je prema drugim kulturama.²⁷

²⁷Cittaslow, op.cit.

4. ANALIZA UTJECAJA SPOROG GRADA ZA LOKALNI RAZVOJ U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prethodno u radu su predstavljena i analizirana obilježja lokalnog razvoja u Hrvatskoj. Razvoj utječe da grad poprima sve savršeniji, potpuniji i bolje prilagođen oblik, razvoj označava povećanje ukupne proizvodnje, porast nacionalnog dohotka, porast produktivnosti.

Analiza po područnim jedinicama samouprave, po županijama u Hrvatskoj, je pokazala da su u protekle tri godine samo tri županije bile iznad hrvatskog prosjeka, a to su Grad Zagreb, Istarska županija i Primorsko-goranska županija, te da je dio područnih jedinica značajno zaostaje. Politika regionalnog razvoja u Hrvatskoj je usmjerena na aktivnosti koje pridonose društveno gospodarskom razvoju Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će u svim dijelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Kako bi se ispunio taj cilj nastoji se pružiti potpora slabije razvijenim područjima za povećanje vlastitog razvojnog potencijala i implementirati odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj. Upravo bi „spori grad“ mogao biti odgovor na navedeno.

Hrvatska, a time niti jedan hrvatski grad, nije dio ovog svjetskog trenda, odnosno dio pokreta *SlowCity*. U „sporum gradu“ se vodi briga oko čuvanja i unapređenja okoliša, potiče suradnja sa lokalnim proizvođačima hrane, razvijaju i promoviraju autohtoni gastronomski specijaliteti, vodi se briga o očuvanju lokalnih arhitektonskih vrijednosti, nastoji se smanjiti buka u prometu, povećati zelene površine i pješačke zone, stanovnici se potiču na zdrav način života i sl. Odlika svih navedenih aktivnosti je da se potiče zdraviji i humaniji način života, a ujedno se vodi briga o razvoju lokalne zajednice. Cilj življenja u sporom gradu je postizanje održivosti kojemu se pristupa na način da se angažira cijela zajednica.

Iz prethodnog predstavljanja karakteristika sporog grada može se vidjeti da bi implementacija istoga imala veliki utjecaj na lokalni razvoj u Hrvatskoj. Međutim, iako niti jedan hrvatski grad nije dio pokreta „*SlowCity*“, mnoge su aktivnosti u Hrvatskoj pokrenute koje imaju dosta zajedničkih karakteristika sa značajkama sporog grada, a koje su pokrenute sa namjerom unapređenja i poboljšanja lokalnog razvoja.

Početak 2017. je sa radom započela Platforma za održivi razvoj gradova, koju su zajednički pokrenule Udruga gradova u Hrvatskoj, Odras (Održivi razvoj zajednice) i Tetida d.o.o. Platforma je zamišljena kao odgovor na rastuće potrebe urbanih sredina i jedinica lokalne samouprave koje preuzimaju uloge pokretača gospodarskih aktivnosti u svojim zajednicama, organizatora socijalne uključenosti te zagovarača zaštite okoliša i borbe protiv klimatskih promjena. Problemi koje adresira platforma su slijedeći:²⁸

- infrastruktura – dotrajala i stara komunalna infrastruktura, održavanje zgrada, napušteni prostori, energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije,
- gospodarski i društveni razvoj – neiskorištena kulturna i prirodna baština, nedostatak društvene infrastrukture, nerazvijeno (društveno) poduzetništvo, nepostojanje održive urbane mobilnosti, zapošljavanje i uključivi rast,
- jačanje ljudskih potencijala – slaba iskoristivost lokalnih ljudskih potencijala, slaba međusektorska suradnja, niska razina građanske participacije/transparentnosti, nerazvijena mjesna samouprava, nepoznavanje novih koncepata lokalnog razvoja, neinformiranost i neiskorištenost o mogućnostima transnacionalne suradnje i umrežavanja, neosvijestjenost građana i slabi kapaciteti lokalnih dionika za održivi razvoj, dobro upravljanje.

Sukladno europskim trendovima strateški cilj će biti pozicionirati gradove kao glavne pokretače lokalnog razvoja na principima sinergije i suradnje. Obzirom da su gradovi mjesta kreativnosti i inovacija velik dio europskog novca predviđen je za stvaranje uspješnih urbanih aglomeracija. Dosadašnji pokazatelji poput broja patenata ukazuju na to da su gradovi veća inovacijska jezgra od nacionalne razine. Ipak od gradova se očekuje da uspješno riješe velik dio urbanih problema. Očekuje se da osiguraju pametan rast, čisti okoliš, jednostavan pristup javnim uslugama te poticanje mladih u poduzetništvu. Zbog toga će platforma svojim aktivnostima osigurati da gradovi imaju pravovremenu i točnu informaciju o svim natječajima na koje mogu aplicirati uz stvaranje baza primjera dobre prakse. Dokazano je kako je osnovni pokretač kreativnih rješenja povezivanje pa će članovi Platforme lakše pronalaziti partnere za svoje projekte, ali i imati mogućnosti učiti od onih koji su otišli korak dalje. Takav dinamičan grad može biti pokretač cijele regije i uravnoteženog teritorijalnog razvoja, a na europskim

²⁸ Udruga gradova (2019.): Platforma za održivi razvoj gradova, raspoloživo na: <https://www.udruga-gradova.hr/platforma-odrzivi-razvoj-gradova/> [27.07.2019.]

primjerima Platforma će graditi stručan sustav potpore gradskim upravama u ostvarivanju osnovnih ciljeva održivog razvoja.²⁹

Spori grad je alternativni pristup održivom životu koji vodi brigu o gospodarstvu, energiji, okolišnoj i društvenoj dimenziji života. Radi se o gradovima koji se pokušavaju oduprijeti globalizaciji i pripremiti sve za svoje vlastite potrebe poput hrane i zanata. Druga stavka ovih gradova tiče se energije, kako uštedjeti energiju koristeći prirodnu, čistu i solarnu energiju kao ključnu točku održivog života.³⁰

Iz svega navedenog se može zaključiti da, iako u Hrvatskoj još nema grada koji primjenjuje koncept sporog grada, mnoge su već poduzete aktivnosti koje su u skladu sa navedenim konceptom. Sve aktivnosti koncepta sporog grada imaju utjecaj na kretanje lokalnog razvoja gradova u pozitivnom smjeru i osim što osiguravaju „zdravije“ okruženje za život kroz brigu za okoliš, smanjenje onečišćenja, racionalno korištenje energije i sl., pozitivno utječu na gospodarski razvoj kroz poticanje lokalne poljoprivredne proizvodnje, obrtništva i dr. Navedeni koncept je i u skladu sa smjernicama regionalnog razvoja Hrvatske i isti bi uvelike pripomogao boljem lokalnom razvoju u Hrvatskoj.

²⁹Permalink, A.: Pokretna platforma za održivi razvoj gradova, Tetida, raspoloživo na: <https://tetida.eu/pokretna-platforma-za-odrzivi-razvoj-gradova/> [10.09.2019.]

³⁰Salami, R. (2015.): The Slow City Movement as an alternative Approach to Sustainable Development: Assessments in Seferihisar, Turkey, Eastern Mediterranean University, raspoloživo na: <https://pdfs.semanticscholar.org/ab6f/4ac20c47d81ca6ec70b676503704aaca7093.pdf> [27.07.2019.]

5. ZAKLJUČAK

Razvoj je pojam koji označava proces kojim nešto poprima sve savršeniji, potpuniji i bolje prilagođen oblik. Bit je razvoja sustava da stalno poprima potpuniji i savršeniji oblik, prilagođava se novim okolnostima kako bi opskrbljivao društvo i pojedinca dobrima potrebnim za egzistenciju te mu, s materijalnog stajališta, dao traženu kvalitetu postojanja.

Hrvatska je mlada europska država, teritorijalno ustrojena kroz dvadeset županija u kojima egzistira 555 jedinica lokalne samouprave i to 428 općina i 127 gradova. Ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem su u Hrvatskoj ustrojena Zakonom o regionalnom razvoju. Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju, u Hrvatskoj se ocjenjuju i razvrstavaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti, a za izračun indeksa razvijenosti koriste se podaci o prosječnom dohotku po stanovniku, prosječnom izvornom prihodu po stanovniku, prosječnoj stopi nezaposlenosti, općem kretanju stanovništva, stupnju obrazovanosti stanovništva i indeksu starenja.

Regionalni razvoj u Republici Hrvatskoj može se analizirati i kroz indeks konkurentnosti. Regionalni indeks konkurentnosti temelji se na definiciji konkurentnosti koju koristi Svjetski gospodarski forum: konkurentnost je skup institucija, politika i faktora koji određuju razinu produktivnosti u nekoj zemlji i na definiciji Europske unije prema kojoj je regionalna konkurentnost sposobnost kreiranja atraktivnog i održivog okruženja za poslovanje i življenje.

Također, u Republici Hrvatskoj se na nivou županija, odnosno jedinica područne samouprave, izračunava i indeks gospodarske snage. Navedeni indeks pokazuje stupanj gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija, odnosno njihovo odstupanje od prosjeka Republike Hrvatske (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka Republike Hrvatske). U Hrvatskoj su u protekle tri godine Grad Zagreb, Istarska županija i Primorsko-goranska županija imale indeks gospodarske snage iznad 100.

Spori grad je danas svjetski trend. Znanstvena istraživanja pokazuju se da tko živi u „sporum gradu“ da je sretniji i uspješniji. Spori grad ima politiku čuvanja i unapređenja okoliša, razvija gradsko vrtlarstvo, pruža potporu lokalnim farmerima, a njeguje kulinarske posebnosti i upotrebu hrane iz lokalnih izvora. Spori grad, daje potporu očuvanju lokalnih arhitektonskih vrijednosti, podržava renoviranje starih fasada. Nastoji se smanjiti buka u prometu, uvećati zelene površine i pješačke zone, maknuti promet i javne garaže iz središta. Također se potiču stanovnici na zdrav način života. Svaki spori grad nastoji njegovati svoju prepoznatljivost, „jedinstvenost“ grada, po kojoj se pamti kao poseban, čega su stanovnici svjesni i na to ponosni. Takav grad pazi na očuvanje svoje „duše“. Filozofija sporog grada je da imati dobar život znači imati priliku uživati u rješenjima i uslugama koje građanima omogućuju lagan i ugodan život u svom gradu. Sve navedeno rezultirat će tehnološkim mogućnostima, suvremenim rješenjima komunikacije, prijevoza, proizvodnje i prodaje. Članom svjetske asocijacije sporih gradova može postati samo grad koji ima manje od 50.000 stanovnika i koji prihvati povelju s 50 pravila o organizaciji i razvoju gradskog života. Iako Hrvatska, a time niti jedan hrvatski grad, nije dio ovog svjetskog trenda, odnosno dio pokreta *SlowCity*, hrvatski gradovi imaju veliki potencijal za uključenje u isto i implementacija istoga bi imala veliki utjecaj na lokalni razvoj u Hrvatskoj budući da sve aktivnosti koncepta sporog grada imaju utjecaj na kretanje lokalnog razvoja gradova u pozitivnom smjeru i osim što osiguravaju „zdravije“ okruženje za život kroz brigu za okoliš, smanjenje onečišćenja, racionalno korištenje energije i sl., pozitivno utječu na gospodarski razvoj kroz poticanje lokalne poljoprivredne proizvodnje, obrtništva i dr.

LITERATURA

1. Benko, D. (2013.): Država kao čimbenik gospodarskog razvoja, Polemos: časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, Vol. XVI No. 32, str. 149-164., raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/118737> [10.07.2019.]
2. Cittaslow (2019.): International network of cities where living is good., raspoloživo na: <http://www.cittaslow.org/> [25.07.2019.]
3. DOP (2019.): Cittaslow, raspoloživo na: <http://odgovorno.hr/o-dop-u-strucno/spori-grad-kao-dobar-model-odrzivog-grad/> [23.07.2019.]
4. Hrvatska gospodarska komora: HGK indeks gospodarske snage županija, Privredni vjesnik d.o.o., Zagreb, 2019., raspoloživo na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf> [20.07.2019.]
5. hrvatska.eu (2019.): Hrvatska ukratko, raspoloživo na: <https://croatia.eu/article.php?lang=1&id=6> [10.07.2019.]
6. Klix.ba (2019.): Spori grad - italijanski koncept za urbanu sporost, raspoloživo na: <https://www.klix.ba/lifestyle/putovanja/spori-grad-italijanskikoncept-za-urbanu-sporost/140123065> [25.07.2019.]
7. Maxwell, K. (2019.): Slowcity, raspoloživo na: <https://www.macmillandictionary.com/buzzword/entries/slow-city.html> [25.07.2019.]
8. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2019.): Indeks razvijenosti, raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112> [15.07.2019.]
9. Ministarstvo uprave (2019.): Lokalna i područna (regionalna) samouprava, raspoloživo na: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/5-uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave-1075/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842> [12.07.2019.]
10. Nacionalno Vijeće za konkurentnost (2013.): Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013., raspoloživo na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf [17.07.2019.]
11. Permalink, A.: Pokretna platforma za održivi razvoj gradova, Tetida, raspoloživo na: <https://tetida.eu/pokrenuta-platforma-za-odrzivi-razvoj-gradova/> [10.09.2019.]

12. Salami, R. (2015.): TheSlow City Movement as an alternative Approach to Sustainable Development: Assessments ih Seferihisar, Turkey, EasternMediterranean University, raspoloživo na: <https://pdfs.semanticscholar.org/ab6f/4ac20c47d81ca6ec70b676503704aaca7093.pdf> [27.07.2019.]
13. Udruga gradova (2019.): Platforma za održivi razvoj gradova, raspoloživo na: <https://www.udruga-gradova.hr/platforma-odrzivi-razvoj-gradova/> [27.07.2019.]
14. Uredba o indeksu razvijenosti, Narodne novine broj 131/17, raspoloživo na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=15103> [05.09.2019.]
15. Vlada Republike Hrvatske (2017.): Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, Zagreb, str. 19., raspoloživo na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244> [15.07.2019.]
16. Vlada Republike Hrvatske: Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, Narodne novine 132/2017, raspoloživo na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_12_132_3022.html [17.07.2019.]
17. Zakon o područjima županija, gradova i općina u republici Hrvatskoj, Narodne novine broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15), raspoloživo na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=5006> [12.07.2019.]
18. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, narodne novine 147/14, 123/17, 118/18, raspoloživo na: <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske> [15.07.2019.]

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

POPIS SLIKA:

Slika 1.: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	4
Slika 2.: Potpomognuta područja u Republici Hrvatskoj	9
Slika 3.: Rangiranje županija prema konkurentnosti 2013. godine.....	10
Slika 4.: Spori gradovi u svijetu	16
Slika 5.: Spori grad Orvieto.....	17

POPIS TABLICA:

Tablica 1.: HGK indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice u 2018. godini.....	12
--	----

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1.: Kretanje indeksa gospodarske razvijenosti županija u razdoblju 2016.-2018. godine	13
--	----